

Саме тому, важливо надавати належну увагу патріотичному вихованню майбутніх фахівців соціальної сфери через систему освіти, підвищення кваліфікації, а також формування відповідних цінностей та переконань.

Список використаних джерел

1. Абрамчук, О. В., Фіцула М. М. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2008. 137 с.

2. Жаровська О. П. Сутність та особливості патріотичного виховання студентів в освітньому середовищі педагогічного університету. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць.* 2014. Вип. 41. С. 117-121.

3. Ковальчук І. В. Технології соціальної роботи з формування патріотизму дітей. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна.* 2016. Вип. 26. С. 109-117.

4. Кульчицький В. Патріотичне виховання як складова професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота».* 2019. № 1 (44). С. 88-92.

5. Kulchytskyi V., Petryshyn I. Патріотичне виховання молоді як соціально-педагогічний процес. *Social Work and Education.* 2019. Vol. 6. №. 1. pp. 89-93.

Оксана Михайленко

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи
та освітніх і педагогічних наук
Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка
м. Чернігів*

ДЕОНТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Соціально-педагогічні дослідження в сучасному науковому світі характеризуються переходом від мононаукових до полінаукових обґрунтувань. Очевидним є те, що використання в них міждисциплінарного підходу надає можливість зберегти цілісність соціально-педагогічної науки і одночасно підкреслити її інтегративний

характер. У статті висвітлені компоненти деонтологічної компетентності майбутнього соціального педагога з точки зору міждисциплінарного підходу.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, деонтологічна компетентність майбутнього соціального педагога, компоненти деонтологічної компетентності.

У сучасних умовах розвитку суспільства, висуваються нові вимоги до організації освітнього процесу, постійного ускладнюються завдання, які стоять перед освітніми соціально-виховними установами, відповідно, підвищуються вимоги до особистості соціального педагога, його професійних якостей, рівня культури, моральних норм.

Використання міждисциплінарного підходу в соціальній педагогіці дозволяє активно застосовувати термінологію і різноманітні контексти для комплексного вивчення предметів і явищ у науковому пізнанні. Міждисциплінарний підхід орієнтує на те, що у процесі дослідження деонтологічної компетентності майбутнього соціального педагога потрібно враховувати соціально-політичний, етнопсихологічний і історико-культурний контексти, тобто використовувати підходи і методи комплексу наукових дисциплін, в яких цей феномен досліджений і методологічно обґрунтований, що у свою чергу дає можливість різнопланового розуміння предмету дослідження.

Теоретико-методологічні й дидактичні питання деонтологічної підготовки майбутніх фахівців досліджували вітчизняні та закордонні науковці. Проблеми педагогічної деонтології вивчали М. Васильєва, Г. Караханова, К. Коробова, А. Кудеріна, К. Левітан, А. Максютов та ін. Проблеми формування деонтологічної культури майбутніх педагогів та соціальних педагогів порушували О. Волошина, М. Берегова, Ю. Євтушенко, І. Камінська, Ю. Колісник-Гуменюк, О. Колишкин, Л. Переймибіда та інші. Питання, пов'язані з формуванням деонтологічної компетентності в професійній підготовці майбутніх фахівців, знайшли

детальне відображення в роботах М. Васильєвої, М. Берегової, О. Голік, В. Ляшко, І. Мельничук, Н. Савінової та інших.

Проблеми міждисциплінарних досліджень висвітлюються вченими різних галузей науки, зокрема В. Кременем, В. Огнев'юком, Л. Загвойською, І. Матяш, О. Афанасьєвою, Є. Вишняковою та ін. Окреслена проблема значною мірою стосується гуманітарних наук, зокрема педагогіки, оскільки поділення цієї галузі наукового знання на окремі напрями, значна частка суб'єктивізму у дослідженнях утруднюють отримання холистичного результату

Ми погоджуємося з професоркою С. Сисоевою, яка зазначає що загальний сенс міждисциплінарності як дослідницького підходу може бути виражений процесами і процедурами схематизації об'єкту дослідження в різних предметних проєкціях і синтезу і/або конфігурації знань за допомогою теоретичних засобів педагогіки (що виступає одним з напрямів вирішення проблеми «психологізації» або «соціологізації» педагогіки і підвищення рівня її наукового статусу) [6].

Теоретичний аналіз проблеми деонтологічної компетентності визначив вектор наукових пошуків у напрямі розглядати деонтологічну компетентність майбутнього соціального педагога в сенсі розуміння людини як суб'єкта спілкування, пізнання і праці та визначення деонтологічної компетентності як частини професійної компетентності та її важливої складової.

Ми розглядаємо деонтологічну компетентність майбутнього соціального педагога з позиції структури соціально-педагогічної діяльності і структури особистості соціального педагога. Ці структури не конфліктуватимуть між собою, оскільки багатогранність і динамічність особистості соціального педагога реалізуються в усіх структурних компонентах соціально-педагогічної діяльності. І охарактеризуємо деонтологічну компетентність майбутнього соціального педагога наявністю системи знань, що відображає змістовну сутність

інтелектуальних, світоглядних і моральних цінностей і здатністю прогнозувати і конструювати процес професійної діяльності з урахуванням її специфіки [1].

Категоріально-дефініційний аналіз поняття «Деонтологічна компетентність» у межах наукових досліджень, присвячених проблемам формування деонтологічної компетентності фахівців різних галузей, зокрема педагогів, лікарів, юристів, військовослужбовців дозволив визначити її з структурно-компонентний склад з метою реплікації наукових знань про цей феномен як об'єкт і предмет наукового дослідження [5].

Розглядаючи деонтологічну компетентність майбутнього соціального педагога з точки зору міждисциплінарного підходу, можна стверджувати, що вона не є моноосвітою, а включає, взаємопов'язані компоненти. Компоненти, визначені як структурні складники деонтологічної компетентності майбутнього соціального педагога є взаємозв'язаними між собою підструктурами, що мають нижче представлені базові характеристики [4].

Мотиваційно-ціннісний компонент. Мотивація є невід'ємною частиною соціально-педагогічної діяльності, як процес спонування до діяльності для досягнення завдань організації або особистих цілей. Мотиваційно-ціннісний компонент деонтологічної компетентності майбутнього соціального педагога поєднує усвідомлене, активно позитивне ставлення до соціально-педагогічної діяльності, відповідальне відношення до виконання поставлених завдань, усвідомлення необхідності постійного професійного удосконалення.

Зазначений компонент доповнюється стійкою професійною мотивацією і деонтологічною суб'єктною позицією майбутнього соціального педагога як носія соціально-моральних цінностей, орієнтованого на пізнавальну мотивацію і засвоєння системи деонтологічних цінностей. Варто зазначити, що категорія імперативності

визначається як ключова в аспекті формування деонтологічної компетентності, виражається у п'яти базових ціннісних характеристиках: обов'язок і відповідальність соціального педагога перед суспільством і державою, обов'язок і відповідальність соціального педагога перед професією, обов'язок і відповідальність соціального педагога перед об'єктами соціально-педагогічної діяльності, обов'язок і відповідальність соціального педагога перед колегами, відповідальність перед самими собою.

Когнітивний компонент. Знання про деонтологію, як складника професіоналізму фахівця соціально-педагогічної діяльності, у поєднанні з достатнім рівнем знань, умінь і навичок у галузі педагогічної етики, що має практико-орієнтований характер, визначає успішність виконання професійного обов'язку і проявляється у деонтологічній компетентності фахівця.

Разом з опануванням нового деонтологічного інструментарію у майбутнього соціального педагога з'явиться можливість виявляти недостатню компетентність у галузі деонтологічного знання, виявиться здатність до успішного пошуку, освоєнню, використанню необхідної наукової інформації з наукового деонтологічного поля.

Діяльнісний компонент. Цей компонент розглядається з точки зору діяльнісної основи деонтологічної компетентності, як галузі етики про належну поведінку. З нашої точки зору деонтологічну компетентність треба розглядати через категорію обов'язку щодо держави і суспільства, власної професійної діяльності і її суб'єкта і характеризувати такими параметрами:

- готовністю майбутнього соціального педагога до позитивної взаємодії з усіма учасниками соціально-педагогічного процесу;
- активним використанням у практиці соціально-педагогічної діяльності деонтологічних знань і навичок;

- навичками і кваліфікацією, необхідних майбутньому соціальному педагогові з метою успішного виконання професійних завдань з опорою на деонтологічні принципи;

- активністю використання знань в деонтологічно детермінованих ситуаціях у соціально-педагогічному процесі;

- навичками синтезу, узагальнення, порівняння інформації, умінь орієнтуватися у системі деонтологічних цінностей.

Оцінно-рефлексивний компонент. Проявляється у здатності майбутнього соціального педагога керувати собою, своєю поведінкою у деонтологічно обумовлених педагогічних ситуаціях, емоціями, процесами мислення, оцінювати власну професійну підготовленість у процесі рефлексії власної діяльності, аналізувати недоліки і помилки, реалізовувати прогностичну функцію, передбачає розвиток регуляторних можливостей, стійкості до стресів, наявність психологічних резервів, узагальнення соціально-педагогічного досвіду.

Розглянувши сутність, зміст деонтологічної компетентності майбутніх соціальних педагогів, спираючись на міждисциплінарний підхід і визначивши її структурні компоненти, ми вважаємо, що, в першу чергу освітній простір закладу вищої освіти має бути спрямований на формування знань, умінь, навичок упродовж усього періоду навчання. Оскільки освітній простір закладу вищої освіти завдяки своїй безперервності, системності, практичній орієнтованості, послідовності і нормативності має великий потенціал для формування деонтологічної компетентності майбутнього соціального педагога.

Список використаних джерел

1. Васильєва М.П. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого начального закладу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Дніпропетровськ. 2011. № 2. С. 168–177. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2011/2/4.pdf>.

2. Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога: автореф. дис.... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика

професійної освіти» Харків, 2004. 50с. URL: <http://referatu.net.ua/referats/7569/156929/?page=0>.

3. Волошина О.В., Андрєєва В.І. Деонтологічна культура як складова професійної підготовки вчителя. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* 2018. Випуск 52. С.11-15. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5251/4676>.

4. Колишкін О.В. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4. С. 429–437. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_4_53.

5. Савінова Н.В., Берегова М.І. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 99–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2%284%29_27.

6. Сисоєва С. Міждисциплінарні педагогічні дослідження в контексті розвитку освітології. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 26-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2017_6_5.

7. Ляшко В.В. Етика і деонтологія вчителя-дефектолога. *Молодий вчений*. 2020. № 2 (78) лютий. С.438-441. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1388>.

Галина Олійник,
доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
Кирилів Андріана,
бакалавр освітньої програми «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті розкрито форми роботи в громаді, які включають цілу низку як загальних для соціальної роботи, так і специфічних для цього напрямку видів діяльності. Проаналізовано практичну соціальну роботу в громаді, яка ґрунтується на кількох засадах. Виокремлено фази розвитку роботи в громаді як професійної діяльності. Визначено три рівні роботи в громаді.

Ключові слова: соціальна робота, громада, професійна діяльність, робота в громаді.